

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Bibliotheca Smithiana, Seu Catalogus Librorum D. Josephi Smithii Angli Per Cognomina Authorum Dispositus

Pasquali, Giovanni Battista

Venetiis, 1755

Cujusque Ratio Locati.

urn:nbn:de:gbv:45:1-844

CUJUSQUE RATIO LOCATI.

Fusa iterum Campana

Nova hominis formata figura.

Nunc commonendi mihi sunt Lectores Antiquari quo quodque ubique locatum sit opus consilio: Qui rebus omnibus ordo: observatio quæ adhibita. Nam poterant illi non minima teneri admiratione: cur ita ætatum quibus ea condita forent series esset a me contempta. Et accusassent quidem sapientissime: nisi quæ hoc iussisse videretur ratio fuisset nota. Summa mihi semper fuit philosophia Lectores meditari qualis & quanta fuit hæc nostra: quam vobis prodidi Campana: Quanto cum plausu: quanta admiratione olim pulsata. Qui ludi: quæ festa: quot triumphi: quanta ad huius sonum concelebrata gaudia: Ut mihi non defuisse videatur olim quæ floreret unica: ad cuius sonum summa concrepuere æthera: cedere populos: vocare conventus: humanum monere genus: mortales omnes instituire: sanctissima afferre consilia: Pietatem predicare: Ingratos persequi: Charitatem: beneficentiam: liberalitatem persuadere: miseras nostras manifestas facere: gentes: regna: ad propagandam Christi fidem incendere: divorum gloriam & illa beatissima coelitem gaudia proferre: ad cultum divinum: ad religionem: ad sacrosancta superum penetralia excolenda inflammare: Denique contemptis fordibus humanis: Cupiditatibus eliminatis: libidine omni: scelere: flagitio reiecto ad sublimem illam omnipotentis Dei aulam: ad sempiternam illam felicitatem: ad illa nunquam defectura bona: ad illud inquam gloriosissimum altissimi triumphale solium evocare: erigere: extollere donec durissimi ferri pondere concussa nimio: & deterioris æris nequiore massa confracta (heu miserabile dictu) desiliit in frustra. Quæ dum avarissimus quisque fulgore tam preciosi metalli diripit direptaque occulit pene eo occubuerant ut situ obruta & squalore crederentur nimia hominum negligentia interiisse. Hæc ego e tenebris eruta: vindicata ab ingratis, erepta ab avaris, conquesta ab inertibus: in unum contraxi LECTORES. Campanam vobis rursus fudi sonoram. Quam summis turribus & aerea in arce iam tandem collocavi. Quibus subnixa pristinum sonum prædulci vocum discriminatione de summo cœli culmine editura sit ANSAS [1] sex connexui. Nam cum de Ingratitudine fugienda. De regendo magistratu. De dignitate ma-

[1] Hac eadem frigidiuscula sane & scurrili propemodum allusione *Fernus*, festivissimi hominigeni, grandioris Campanæ figuram in fronte huius voluminis imprimi iussit, ejusque superioris parte, si bene video, siglam initiales litteras nominis sui complectentem adposuit, addito ad inum lemmate CARITAS & MAGNIFICENTIA. Sex ansis Campana insuper instructa apparet, inscriptis litteris *Epistolas*, *Orationes*, *Historiam*, & alia denotantibus, & Epigraphæ AD IUDICIUM LITTERATI ELOQUENTIA PULSAT. Utrinque versiculos insequentes adscripsit

C A R
Nubila pellit
Grandine facta
Aere sonoro
Turribus altis
Edita tandem
Fusa decore.

M E N
Gloria Mundi
Desinet axis
Dum vehet orbem
Libera trivii
Facta timore
Secula vivens
Cuncta loquatur.

Denique extremo margine Epigramma legitur

*Pulsabar solida & toto notissima Mundo
Per cælum & terras fama vagata mea est,
Turbida tempestas rupit me sola Tyferni
Nubila dum sonitu rumpere posse puro.
Me miseram, sulvi vapichant frustra metalli,
Es qui curaret reddere nemo fuit.
Sed me iterum Fernus vigili sudore Michael
Jam tandem fudis præ pietate meus.*

E Typhernatibus nimirum, quibus Campanus Romanæ Sedis Legatus præerat, Xysti Pontificis indignatione, exitium meditari coactus est, & Neapolim ad Ferdinandum Regem - - - petere consilium, ait Fernus in Campani Vita Opp. præfixa, quam vide si lubet.

te matrimonii. De foelicitate Thrasimeni. De fratris consolatione scripserit ille: Veteres auctores percensuerit. Orationes habuerit. Concinnaverit historias: Epistolas & epigrammata omni vita composuerit. Hæc ego senisariam ita secreta in hanc campanam confixi omnia ut tanquam totidem cardineæ ansæ quibus tenaci iniuncta loro sublimis queat attolli & in quas vis tota defudet summo devexi vertice promicarent. In quo cum campana divinis ritu christiano concelebrandis: sacræ faciundæ rei: dimetiundis horis: humano cœtui convocando: Ferendis iudiciis: rebus omnibus decernendis, regendis, gubernandis fuerit cooptata: Illud non inepto: mea quidem sententia: iudicio observavi: ut unamquamque partem sic locarem: ut ad hominis institutionem: quod ille omni vita conatus videtur: pulcherrima agnatione cuncta spectarent. Et ex Campana spectabilis VIR fufus & immortalis interdum videretur, cuius singulæ partes in nostram eruditionem constarent. Nam quamquam fuere his a Campano hæc ipsa temporibus præscripta qui primo in urbem adventu initio studii Perusini habuerit orationem. Inde funebrem pro Præsidis Perusini parente; alteramque in funere Nelli Balionii commendationem susceperit. Mox de Ingratitudine; de Thrasimeni foelicitate: ac postremo historiam Brachii Perusiæ ediderit. Dianam, Sylviam, Surianam interea vario studio concelebravit. Epistolarum bonam partem conscripserit. Postea Cinericiam Pii tempore peroravit: De regendo magistratu; de dignitate matrimonii; de obitu fratris consolatoriam fecerit. Saxoferratensem herum suum: Mox Pium ipsum in exequiis ornatissimis orationibus commendaverit. Paulo sedente divi Stephani: Pentecostes: Circumcisionis in suburbano sacrario coram Pontifice: Et ad patres in celebritate divi Thomæ Palladio in templo orationes habuerit. Ratisponensem compegerit. Xysti tempore Urbinatis ducis funus oratione condecoravit. Inter hæc Pii vitam composuerit. Innumeras epistolas: epigrammata innumera: Elegias innumeras panxerit. Veteres Codices percensuerit. Ego tamen Senipartitus, Ea primo quæ ad nostram eruditionem pertinerent opuscula: quos tractatus libuit appellare: prima parte tanquam in fronte & vestibulo in ipso Ad Alexandrinum, cuius studia: potior inter patres dignitas id expocere videbatur: siquidem De Ingratitudine, de Magistratu, de Matrimonio, de Lacu: Consolatoriam: & Censuras pertuli. Tum quæ tam nostram quam etiam alienam continerent Institutionem Orationes ad Sanctam Crucem oratorem facundissimum & in eo genere exercitatissimum jure quodam necessario subieci. Tertio loco Epistolas tanquam fructum disciplinarum omnium officii: benivolentiæ, & charitatis commune amicorum omnium horum refertissimum: Ad Senensem suum patrem pientissimum constitui. Inde adiecta Pii ad Lonatem vita: parvus quidem libellus & exigua in tanta operum dimensione pars. At eius quem complectitur Pontificis magnitudine ingens gloria: ubi propter quandam lunarum quæ utroque in Cardinale præfulgent: & in ipso olim Pio coruscarunt paritalitatem sic cuncta junxi: ut neque a Senensi abscederent: neque nepoti avunculi gesta dicata essent. Et cum mundi principibus præsideant Pontifices; ita si vivis patribus non præponerentur: Brachii tamen monumenta: sub eius viventis numine quem quoque virtus & par inter minores deos gratia extulisset antecederent. Porro ad Datarium Antistitem Perusinum unde urbis & civium suorum gloriam posset pernoscere Brachii Principis Perusini luculentissima historia consequitur tanquam illinc fortunæ instabilitatem speculareretur: & alienas foelicitates: aliena pericula conspicati ipsi despectis terrestribus quæ

fluxa sunt & caduca, ad perpetua Dei bona expetenda ad beatiore conquirendas sedes admoneremur. Novissimum locum ad Pomponium nostrarum aratum unicum Phœbum sortita sunt metra: velut animi curis defatigati honesta quadam laxamenta & tanquam vigilantibus nobis, & in finem usque perdurantibus solidam illam felicitatem cantus plaususque sempiternos despondeant. Illos quoque in hoc imitatus qui munus populo exhibent: quorum præcipuum est studium primo ludorum ingressu quod maxime spectatores ad læticiam invitet ac plausum præmittere. Mox ita cætera pro dignitate & magnitudine afferant, ut omnium iocundissimum theatrum claudat, quod populum in admirationem & stuporem cum delectatione relinquat. Nam in Campano tanta fuit soluta orationis maiestas & elegantia, ut carminis nitorem vix ex ea potuerimus sperare. Quod cum secus prospici contingat, necesse est ut ingenti in ipso rerum omnium calce affecti stupore relinquamur.

Quæ cum: seu campanam respicis: formosissimam illam quidem senis elatam ansis atque in qualibet sonum mobilem atque nutantem cum plausu & læticia efficiant: seu nostram intueare institutionem pulcherrimo mortale genus ordine edoceant: Id quoque elaboravi ut in viri spectatissimi speciem qui id sua non aliena ope propriisque integer: non mancus viribus præstaret & auspiciis: singulæ partes scitissime desinerent. In quo ne ipsi quidem contexti artus: distincti articuli: effecta & expressa liniamenta desiderari possent. De Ingratitudine enim libros ad CAPUT contuli: quando & nascentibus nobis illud primum exeritur. Et prima illi philosophiæ experimenta, primaque studiorum & ingenii certamina hæc extitere. Et constet sublata charitate & beneficentia mortale genus: sicut nec animantium omnium quicquam sine capite non posse subsistere. Et eo referantur omnes humanæ cogitationes, ut seu ab hominibus gratis hoc in mundo: quod ipsum haud equidem ipse unquam in primis spectandum duxi: aut a diis immortalibus in illo sublimi & excelso olympo laborum omnium præmium aliquando recipiant: Quod si sublatum esset plane nullius rei studium mortales haberet cunctaque jam dudum concidissent. De regendo deinde magistratu, tanquam OS ipsum: nam & illic lingua, opus enim & dentes in illo sunt: & gemina est Dei & reipublicæ humanæ cura. De dignitate matrimonii, tanquam NASUM: nam putida sunt adulteria: Sordidi illegitimi concubitus: olidæ quæ non formosæ uxores: & veteres non elegantia scitæ olfacientum nares offendunt. De Lacu tanquam LUMINA, quæ ipso exercentur in eas voluptates aspectu: cum nulla quoque in homine major sit quam delectatio parta videndi. Consolatoriam, tanquam AURES: cum illis quæcumque adversa feruntur ad animum penetrent. Et ipsa ab his quæ in nos & extra nos duplex consolandi ratio. Et solæ aures consolationem amicorum rebus in adversis admittant. In capite suo quemque loco tractatus adieci. Et quæ censuræ sequuntur & oratiuncula crines capiunt: quæ quidem honestatis multum & gratiæ nobis parant. Et cum in cæteros detractores sanguinei & colubrini fingantur: In Campano viro modestissimo flavi & rutilantes conspiciuntur. Orationes deinde gemina sibi de pectore: tanquam & illis orator cuncta peragat: BRACHIA dextrum si quidem prima: lævum funebres. MEDIUM CORPUS: Epistolæ, quæ & ipsæ multæ & ex multis rebus sicut corpora humana consistere cernuntur congestæ. GENITALIA quibus vis & in nostra corpora lunæ potestas oppido dominatur: plurimumque robur & fecunditatem infundit: minimum quidem de corpo-

re membrum, sed unicum vitæ auctorem Pii Vita. CRURA Brachii historia quæ & Capricornus sagittis persequitur, & maximo sint in bellis usui: quibus pedes & hostem adeunt & persequuntur, & ubi postulat necessitas: sæpe suadet ignavia: pedem ab hoste referunt: Equites equos constringunt: Incumbant tergori, & immobiles hærent. PEDES qui tripudiarint: Pyeridum choros duxerint: saltus Heliconios peragrarint: Carmina, tanquam potiora quibus tota hominis machina constet pulcherrimo sibi membra delectu videntur occupasse. Quorum unumquodque ita efficiunt & repræsentant, ut ipsa sese agere, movere, spirare conspiciantur: Vocemque & sensum CAPUT ipsum sua rerum omnium affinitate conjunctum introsipientibus videatur asserere. Ingratitudinis enim fugiendæ præceptis addita regendi magistratus disciplina: Magistratui matrimoniorum prædita dignitas & excellentia. Mox evagatum in secessus. Deinde calamitatibus quæ voluptates lege quadam fortunæ consequuntur consolatio conjuncta: quam detestabile illud Ingratitudinis vitium quod pietatem: quod charitatem: quod munificentiam & liberalitatem exurit: In primis in quocumque homine peruestigandum, ut si tales ipsi sint aut esse gestiunt, Intelligent rerum omnium quæ sequuntur usu & administratione sese abstinere debere. Sin ipsi liberales & boni esse velint, & reipubl. præesse, & matrimonium celebrare: & voluptatibus videantur perfrui posse? Magistratus vero & matrimonium ita se nexibus vincunt ut alterum in altero videatur constare. His enim magistratibus præest, & ut quam sanctissime, quam pudicissime celebrentur tenetur curare: civitatum honestati: pudori mulierum: & pudicitia in sua repub. consulere. Et qui matrimonium celebrat, magistratum quendam in suam familiam videtur inire: & is maxime idoneus est gubernaculis civitatis: cui domi est uxor quæ libidines & venereos impetus possit extinguere. His honesta animi laxamenta debentur & secessus pulcherrimi: quæ in Lacus descriptione omnia exhibentur: At quem nullum vitæ tam stabile spatium, quod non rixam aliqua sui parte patiatur addita consolatio, ut cum intelligat homo quibus periculis sit suppositus vivat cautior: & si eveniant adversa, illa forti animo perferantur. Quales vero ipsi esse debemus ex Censuris extremo loco ostenditur: quam aliorum scripta, facta, dicta ita sunt inquirenda, ut imitari possimus quæ fuerint laudanda. Denique admonent nos ut qui alios judicamus, ita præstare se quisque debeat, ut alterius Censuram non cogamur expavescere. Et plane illa ejusmodi omnia erant, ut cum nec epistolæ nec orationes sint: nullum locum accomodatius invenerint quam illic locari ubi si quibus viribus pollerent ea inter philosophica monumenta conquirentur. Sic caput illud exterius exactissime compositum jam & loquitur & olfacit & videt & audit, & ratione & sensu omni ex parte perfruitur. Agunt se non minus LACERTI & pectus totumque corpus exercent. Et est in illis vigor: certa & ratione trahuntur. Quæ enim studii initio habita primum sibi locum vindicat: quæ de disciplinis omnibus, unde ad cætera divina & humana aditus est, loquitur: & cuncta rerum primordia perquirat & complectitur. Mox sequitur Cinericia: inde de Spiritu sancto: ac deinde de Circumcisione: tum de sancto Stephano. De Aquinate. Et postremo loco Ratisponæ Germani, in Turcos incenduntur. Tanquam hæud bene percipere possit & contemplari divina qui quod ipse fit primo ex Cinericia non intelligat. Et Circumcisionem vix degustet cui Spiritus sanctus archana non repandat. Stephanus vero & Thomas tempora sua secuti mylicis dei concessere: ubi Ratisponesi forsan eloquentia non

infe-

inferior ultimam nacta sedem indicio est: quin omnis Christiana disciplina tendit ut impugnare nefarios fidei hostes: Imperium & Christi in terris fidem atque splendorem non modo tueri & propugnare, verum etiam propagare & late diffundere debeamus: cuncta loco suo confedisse. Inter funebres quæ Pii est pontificia dignitate prolata: Nelli & parentis; temporum ratione & splendore dicendi Saxoferratenſi antecessere. Urbinatis quæ melle eloquentiæ omnium ingenioſiſſima cuncta concludat, & tanquam novissimo quod observant pictores perlustrata sint omnia sandaraco: posita est ultima. Et habet natura hoc ut sinistra manus lenior sit. Et in fœminis majore gemmarum splendore condecorata. Solaque ipsa manus est, quæ ad demulcendum & leviſſimum tactum sit accomodata. Omnis duri laboris immunitate donata. Quæ omnia in illa oratione utpote in levi brachii manu videntur esse collata. CORPUS ipsum & spirituum omnium officina: suas quoque rationes complexum novem librorum visum est numerum exigere, ut cum suis potioribus visceribus: Corde: Jecinore: Pulmone: Liene: Chiſte: Aqualiculo: Diaphragmate: Collo: & Recto intestino cernerentur numerum æquasse. In quibus haud contenderim suo quemque libro pro tempore collocasse. Nam id nec expedit admodum lectoris: nec vis mihi videtur humana quæ hoc potuisset: In tanta temporum atque hominum quibus scriberentur confusione præstare. Cæterum suam quamque partem unusquisque liber ex visceribus omnibus rite visus est si modo æquiores censors esse voluerimus respexisse. In primo quæ ponerentur libro tanquam in ipso corde viscerum omnium Principe illustriores quasdam atque longiores decerpsi hac vel una ratione, quia multarum rerum & civitatum notitiam afferentes toto haud expediebat quanquam ne hoc semper admodum curavi evolverentur volumine. Secundus quas in gymnasiis scripsit habet epistolas: breves quidem & majore fortasse elegantia perditas. Tertii libri epistolæ permixtæ sunt. Quarto hæ ferme quæ cum primo secutus curiam continentur. Quintum librum curiales omnes sortitæ. Sextus ex Germania totus. Septimus in Tudertinis. Octavi Fulginatenses. Nonus laxato totius corporis intestino quodam antea vitæ felicitatis perfluvio sœda calamitate conspersus infausti deplorat fata Tyferni. Et novem sunt musæ, quibus libri æquandi fuerunt. Et mari nonus Veterum de more qui fuit fœminis octavus dies lustricus erat: ut seu ipsum epistolare officium in corpore requiras: seu eloquentiam cum musis conferas, seu editionis rationem spectes: par fuerit in novem libros cuncta digessisse. Accedit quoniam post illam. Aliensem pugnam postriduanus, qui nonus est dies, infaustus semper fuit atque ociosus. Unde miserabilis illa apud Tyfernates incurſa calamitas nonum libris numerum qui flatibus & mestitia pœne est plenus videatur efflagitasse. Historia sex libris ab illo distincta nihil disceptationis nostræ admittit, cum tamen & cruribus sit humanis a me (quæ de Brachiis nomen habet) non inepte fortasse comparata. Nam & totidem CRURA, partes habent & Brachium fortuna ut est principium omnium flexibunda: animi magnitudine surrexit validior, & ad summam pulchritudinem & majestatem evecta semper donec orientia majora fortunatoris divi Sforcia nati poplites succedere numina. In PEDIBUS quoque sua trutina adhibita: & qui pedibus constant carniina pedes octo distincta libris poposcere. Nam errat vagaturque per omnia Calliope, ut cum celsa sit illa arce sita totique volumini præsideat nullius partis præcipuam curam vindicasse sibi videatur: sublimis & inclyta Regina, unde octo reliquæ deæ carmina secum partitæ restim ducentes.

stantes mediam illam videntur ingenti tripudio & festivissima corona cinxisse. Et in pede tot partes sunt quoquo quot bis collatae eundem sibi librorum numerum peperere: quibus si unusquisque liber paulo accuratius excutiant quamquam non admodum servata sunt, sed nec contempta spe ipsa subito liquebit cuncta convenire. Primi namque duo Perusiae amores cecinere. Tertius idemque; quartus Pio; quintus quod & sextus Papiensi plurimum applausere. Septimus petit Germanos. Ultimo remeat: quos facetissima epigrammata risu & incredibili festivitate passim complevere. Sic singula Campani opera suum nacta in volumine locum & Campanam & hominem: immo hominem Campanam pulsantem efficiunt nova specie mirandum, ut exactioribus rationibus nec excussiori dimensione videantur edi, publicari, in manus litteratorum tradi potuisse. Nostra quaedam auspiciamenta & epigrammata passim defeminata. Ipsa quoque illius vita apposita, quorum nulla est reddenda ratio cum ita adhibita sint ut latus clausura tamen & a seculo servatura contactu calcandi pedibus sicillimis marginis & aridi limitis ad vernantem pratum & semper amicum vicem exhibeant. Una tua ad me epistola primo in folio tanquam faustissimum hujus litterarii triumphii vexillum in principiis est constituta, ut illa opera cuncta perlustraret, cujus hortatu virtute & reverentia in lucem essent vindicata. Cui Litterati omnes, non dubito, sui elegantia, tui studio, tanti fructus quem peperit recordatione charissima certatim jungent oscula. Nam quamquam devotioni indulgimus in praesens nostrae, ut secreta illis adscripta sint singula quaeque opera: Tu tamen hujus tam mirifici laboris & tam gloriosissimi facinoris auctor unicus meritis es, ut honore tibi totus daretur. Et quaeque fuerit apud studiosos hinc eruditio & hausta eloquentia tibi aeo sempiterno habeatur accepta. Vos maledici qui ipsi non magno parcitis Jovi: quorum suffusa veneno lingua atrocissima tristi conficit omnia tabe. Si vestra in me malivolentia Campano detrabere studebitis, nequissimi estis, si non aliis meritis, quae nulla esse fateor: huic saltem tam maximo labori quo pene obrutus sum pro vestra utilitate, honore, gratia, suscepto ignoscite. Nam testor immortalem Deum nemo tam sincerus tamque studiosus fuit, qui vel a me rogatus, credo praestolantes meum aliquid insigne erratum, in quo mecum cavillarentur, voluptatemque sibi mirificam parabant: auxilium quippiam voluit vel momento afferre, ut mea haec unius impensa, meus hic unius labor apud vos non odium quidem & injuriam, sed benivolentiam debuerit, vel ab immanissimis promeruisse. Sin vero dente canino Campanum lacerare nulla mea injuria. Sed quid ipsi illo praestantiores vos ipsos habetis: audacia vestra enim nisi magis temeritas & petulantia, immo & insania maxima. Nam fatentur eruditi omnes (ego enim quae a me in hunc dicta sunt ex alienis judiciis, qui non sum tam peritus censor pertuli) omnes aetates parem huic quemquam non progenuisse. Maxima quidem & celeberrima erit vestra tunc ingenii gloria cum Campano assequemini (sed quando?) pares pradicari. Quod si neque ulla in me malivolentia, neque ingenii aemulatione, sed vanitate quadam vestra & invidia carpere Campanum volueritis, perfidissimi, immanissimi estis & scelestissimi: quia Campanum virum tantum oratorum principem, philosophum acerrimum, poetam clarissimum laceratis. Sed exi Campane tandem. Nulla tam grandis tempestas & horrida tonat grando, quam pulsata tua non dissipet Campana. In summa jam aede sonum aethera, horum perditam frange audaciam. Obi intrepide, atque animo forti pul-